

פרק שבועת העדות

הקדמה לפרק שבועת העדות

עד כה עסקה המסכת בדיני שבועות ביטוי שנשבע האדם, ועתה מתחילה המסכת לעסוק בדיני שבועת העדות, שיש בה חידוש של "השבעה", שמשביע האדם את חברו, כאשר הוא תובע ממנו שיבוא ויעיד עבורו את העדות שהוא יודע לטובתו, ויכול להשביעו על כך, ולומר לו: משביעני עליך, שתבוא ותעידני!

"השבעה" זו יש לה תוקף, והיא מחייבת "קרבת שבועת העדות" את מי שמתכחש לה, גם אם לא נשבע העד, אלא רק כפר בתביעה להעיד, באומרו שאינו יודע לו עדות.

החידוש של התורה, שיש כח בידי האדם לתבוע את חברו בלשון השבעה, ואם ישקר חברו ויכפור בתביעה שנאמרה בלשון השבעה, יתחייב הלה בקרבן שבועה מיוחד [שאינו הקרבן הרגיל על שבועת שקר!], נאמרה רק בשני מקומות: בשבועת העדות, כמו שהתבאר. ובשבועת הפקדון, הנלמדת משבועת העדות בגזירה שוה, שיכול אדם לתבוע את חברו ממון שהפקיד אצלו, או כל

חוב שהוא חייב לו, בהשבעה, ואומר לו: משביעך אני שהפקדתי בידך ממון! ואם הלה משקר, וכופר ואומר: אין לך בידי ממון! חייב על כך "קרבת שבועת הפקדון", על אף שהלה לא נשבע, אלא רק כפר בתביעת הממון שנאמרה על ידי התובע בלשון השבעה.⁽¹⁾

המקור לשבועת העדות הוא מדברי הכתוב בפרשת ויקרא [ה א] "נפש כי תחטא, ושמעה קול אלה, והוא עד, או ראה, או ידע. אם לוא יגיד — ונשא עונו".

ומבארים חז"ל, ששמיעת קול האלה, משמעותה היא, שיכול אדם לתבוע את חברו שיבוא ויעיד לטובתו על ידי השמעת "קול אלה" כנגדו, שמשמעותה היא "השבעה", שתובע את חברו בלשון השבעה, והיינו, שתחול עליו חומרת ההשבעה, באם יכפור ויאמר שאינו יודע לו עדות.⁽²⁾

מתניתין:

שבועת העדות, שמשביע התובע מחברו

ההשבעה.
ב. כתב קצות החושן בסימן צו ג, שמהות ההשבעה היא שיבואו ויעידוהו, ואינו יכול להשביעם שאין הם יודעים לו עדות. אך מדברי הרבה ראשונים כאן מוכח שהשבעה היא שאינו יודע עדות.

כמו כן, נוטה הקצות לדעת הסמ"ע, שיכול

1. האם יכול ה"מושבע" להתחמק מלענות, ולשתוק, או שהשתיקה כשלעצמה נחשבת לכפירה, וחייב עליה קרבן, עיין לקמן [לא ב], בדברי רש"י והרמב"ן בסוף העמוד.

2. א. נחלקו הש"ך והסמ"ע בחו"מ סימן כח אם יכול הנתבע לומר שאינו מקבל עליו את